

Kongresszustól a közalkalmazotti bérekig

Gyimesi László a szakszervezet távlati terveiről és mindennapos harcairól

XVII. kongresszusukat tartották a Művészeti Szakszervezetek 2006. november 23-án, s a tanácskozáson a résztvevők beszámoltak az utóbbi öt esztendő alatt elért eredményekről, valamint határozati javaslatok születtek arról is, hogy a következő időszaknak milyen irányelvekkel kezdjenek neki az érdekvédelmi szervek. Dr. Gyimesi László, a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének elnöke, a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének főtájkára szerint az eltelt évek egyik legfontosabb eredménye, hogy megszületett az ekhóról szóló törvény, és annak is nagyon örül, hogy mielőbb ratifikálják az UNESCO Kulturális Kifejezés Sokszínűségéről szóló Nemzetközi Egyezményét. Szintén lényegesnek tartja, hogy a szakszervezetek felemelik szavukat a művészek, a művészeti munkavállalók egzisztenciális fenyegetettsége ellen. A szakszervezeti vezető azonban nemcsak a kongresszusról számolt be, hanem arról is beszélt, milyen eredményeket szeretnének elérni a közalkalmazottakat érintő bértárgyalásokon.

– Ma, amikor egyre több, nagymúltú zenekar sorsa válik bizonytalanná, különösen fontos a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének tiltakozása a művészek egzisztenciális fenyegetettsége ellen.

– A művészek és a művészeti munkavállalók jelentős része közalkalmazott, így őket is érinti a közszférára vonatkozó, általános leépítési szándék, valamint az az egyáltalán nem elfogadható tendencia, amely az ötvenes évek rosszabb korszakát idézve, termelői és nem termelői ágazatokra osztja a gazdaságot. Tiltakozunk, mert úgy látjuk, hogy erre a helyzetre kell berendezkednünk a következő esztendőben. Visszatérve az együttesekhez, sajnos a zenekarok fenntartását senki sem köteles vállalni. Mivel itt önként vállalt feladatokról van szó, így az érdekvédelmi szervezetek mozgásteret is jóval szűkebb. Ahol pedig a fenntartó nem az állam, ott az ilyesfajta gondok újra és újra előjönnek.... A kongresszus egyébként sem alkalmas a napi ügyek, problémák megoldására, hiszen ez az ötévente rendezett tanácskozás egyfelől visszatekintés az utóbbi időszakra, az elért célok összegzése, és másfelől ilyenkor kell döntenünk a következő öt esztendőre szóló irányokról is. A most született javaslatok mind hosszú távúak.

– A határozati javaslatok között szereplő tiltakozásnak milyen gyakorlati haszna van?

– Bekerül a kongresszusi dokumentumok közé. Ezek a határozati javaslatok annak szólnak, akik odafigyelnek rá. Nem személyes jajkiáltások, hanem inkább érdekvédelmi tartalmú politikai tartalmú nyilatkozatok, kór- és sajnós, kor- képek is.

– Az egyszerűsített közteherviselési hozzájárulásról, azaz az ekhóról szóló törvény megszületése valóban az elmúlt évek egyik legnagyobb eredménye, akár csak az, hogy sikerült megőrizni. A határozati javaslat szerint azonban nem mondtak le a művészeti törvény több esztendője húzódo életre hívásáról sem...

– Átalakítási folyamat zajlik az országban, amely elkerülhetetlennek tűnik, és egyáltalán nem mindegy, hogy ebben a helyzetben milyen pozíció jut nekünk, művészeknek. Ezért lényeges az is, hogy szeretnénk elérni, hogy meghatározzák a nemzeti alapintézmények körét, a művészetre vonatkozó állami szerepvállalást. A következő években ugyanis minden esetben nagyon oda kell figyelni arra, hogy nem húzódik-e meg valamilyen diszkriminatív szándék a háttérben. Vizsgálni kell a közszféra ellenes magatartást, és gondolkodást, ezért jó, ha időtálló javaslatok születtek. Nem véletlen, hogy minden aktuálpolitikai ügy kikerült az összefoglalónk szövegéből, hiszen iránymutatásról van szó, s ezekre a napi gon-

dokra öt év múlva remélhetőleg már senki sem fog emlékezni. S persze, az is valószínű, hogy a művésztörvény életre hívásáért még éveken keresztül tart majd a küzdelem, de nincs is ezzel semmi baj, hiszen amikor nekikezdünk, már akkor tudtuk, hogy az eléréséhez hosszú időre van szükség. Az is lehet, hogy nem művésztörvénynek fogják hívni, lényeg az, hogy azok a dolgok, amelyeket ezzel a szabályozással szeretnénk elérni, megvalósuljanak. Ha sikerül például elérnünk, hogy a kormányzat módosítsa a társasági adóról szóló törvényt, akkor a művészeti intézmények és szervezetek bevételeik arányában új forrásokhoz juthatnának. Az őket támogató gazdasági társaságok ugyanis a támogatással együttesen adókedvezményt kapnának. Így a finanszírozás kérdésében lépne előre hatalmasat. S aztán lehet, hogy utána a szervezet, a művészszerzők következhet.

– Így apró lépésként igyekeznek elérni a nagy célt. Említette, hogy a határozati javaslatok nem a napi gondokra nyújtanak megoldást, mégis elég időszerű felvetés a szakmai nyugdíj kérdése.

– Ez volt az egyetlen határozati javaslat, amely valóban aktuálpolitikai kérdéssel foglalkozik. De itt is hosszú távú terveink vannak, hiszen minden a nyugdíj-rendszer reformjától függ, amelynek a vitája igazából még el sem kezdődött. Az viszont furcsa a számunkra, hogy azt

sem tudjuk pontosan, mi a kormányzati szándék. Ezért szerettünk volna ezekről a kérdésekről egyeztetni, mert elfogadhatatlannak tartjuk azt az eljárást, hogy az érintettek véleményének, álláspontjának ismerete nélkül döntsenek erről. A kongresszuson jelen volt a szociális és munkaügyi minisztérium szakállamtitkára, Herczog László, aki valamennyire megnyugtatót bennünket. Bár úgy tűnik, hogy valóban módosítani akarják a szakmai nyugdíjra vonatkozó szabályozást, ennek a tartalmára azonban nem tett semmilyen megjegyzést. Ami jelenthet jót és rosszat is...

– *Szintén egyre égetőbbé válik a jogvédelem kérdése. A 4. határozati javaslatokkal az Európai Bizottság egyik ajánlása ellen foglalnak nagyon határozottan állást.*

– Az utóbbi időszakban éles küzdelem alakult ki az egyes érdekcsoportok, az informatikai, ipari lobbik, a felhasználók, a jogosultak közötti. A mostani helyzetben a zenefelhasználásnak korlátlan lehetőségei vannak, így az informatikai ipar érdekében az alkotókat, előadókat kiszolgáltatott helyzetbe akarják hozni. Ez az ajánlás-tervezet ugyanis félrevezető és alaptalan indokokkal kívánja megszüntetni az ún. üres hordozók után fizetendő jogdíjat. Mi pedig úgy véljük, hogy az alkotókat, előadókat még további védelemben kellene részesíteni. Ne lehessen teljesen ingyenesen használni a szellemi alkotásokat. Ha ugyanis ez így van, akkor a következő kérdés az lesz, hogy miért nem lehet minden koncertre ingyen bemenni? Miért kell a művészeknek egyáltalán bármiért bármennyit fizetni? Az Európai Bizottság ebben a kérdésben meglehetősen álszent és egyoldalú álláspontot foglal el. Mi bíráljuk ezt a tervezetet, s ez már önmagában is jelzi, hogy változik a világ.

– *S mire vonatkozik pontosan a kulturális sokszínűségről szóló egyezmény?*

– Az UNESCO égisze alatt, tavaly októberben az államok képviselői elfogadtak egy nemzetközi egyezményt, ami a kulturális kifejezésre vonatkozik, s a művészeti alkotások, előadások sokszínűségének az elősegítését, támogatását célozza meg. Az államok ezt egyöntetűen elfogadták, és fontosnak tartották, hogy

Kozma Károly MSZSZ főtitkár, dr. Gyimesi László MSZSZ elnök, Sólyom-Nagy Sándor levezető elnök a MZTSZ elnöke, Herczog László a Szociális és Munkaügyi Minisztérium szakállamtitkára

ebből nemzetközi egyezmény szülessen. Az egyezmény ugyanis mindig azt jelenti, hogy a támogató államok kötelezettséget vállalnak arra, hogy az egyezménybe foglalt jogokat, kötelezettségeket gyakorolni fogják. A sokszínűség leegyszerűsítve két fő vonulattól áll. Az első a globalizáció nem kívánt hatásainak az ellensúlyozására, az uniformizáló hatások ellen irányul, hiszen az egyezmény arról szól, hogy segíteni kell a sokszínű nemzeti művészeti törekvéseket. A másik rész pedig egy jogi, terminológiai és gyakorlati vitának egyfajta nemzetközi egyezményben történő lezárása. A kulturális alkotások, előadások egyidejűleg szolgáltatások is. Ezért a szolgáltatásokra vonatkozó szabályok vonatkoznak rájuk is. A versenyjog azonban versenyellenesnek minősíti a szolgáltatások, így például a kultúra állami támogatását. Ha például Magyarországon az állam támogatja a magyar nyelvű könyvkiadást, akkor versenyelőnyt biztosít a magyar szolgáltatásoknak, s ez jogszabályba ütközik. Ezzel az egyezménnyel éppen ezt a jogszabályt küszöböljük ki. Nagy jelentőségű ezért ez az egyezmény, ráadásul az aláírók oldaláról kötelezettségvállalást is jelent. Én abban látom a jelentőségét, hogy a nemzeti kulturális, művészeti jogalkotásnak nagyon széles mozgásteret ad. Azért kapcsoljuk a mostani kongresszushoz, mert fel akartuk hívni létezésére a figyelmet, s azt is lényegesnek tartottuk, hogy az egyezmény létrejöttében mindvégig együttműködtünk a kormánnyal.

– *A hosszú távú, több éves küzdelmek mellett a szakszervezetek azonban a napi harcokból is jócskán kiveszik a részüket. Most éppen a közalkalmazotti béremelésről folytatnak már hetek óta tárgyalásokat, a kormányzat ugyanis a közszférában idén be akarja fagyasztani a béreket.*

– A közalkalmazotti béremelésért nagyon keményen küzdünk, bár már az is látható, hogy a tárgyalások olyan komoly eredményt nem hozhatnak, de a szakszervezetek legalább a pozíciók megőrzéséért harcolnak. A 2007-es évben ugyanis a kormány 3-4%-os reálbér csökkenést tervezett. Ha 6,5%-os inflációval számolunk, akkor is legalább 6%-os béremelésre volna szükség. Arról nem is beszélve, hogyha a 6,5%-hoz hozzáadjuk a további terheket, hiszen nő az egészségügyi hozzájárulás mértéke, nőnek az egyéb terhek, az inflációs hatással együtt akár a csökkenés 10%-os is lehet. Ezért legalább az infláció mértékének megfelelő illetmény növekedésre volna szükség ahhoz, s akkor mondhatnánk azt, hogy elfogadtuk a kormány által tervezett 3-4%-os reálbércsökkenést. Az országos konföderációk szintjén megalakult már az Egységes Közszolgálati Sztrájkbizottság. Ebben az összes közalkalmazotti szakszervezet, így mi is benne vagyunk. Ha pedig az Egységes Közszolgálati Sztrájkbizottság tárgyalásai sem vezetnek eredményre, akkor várhatóan a közszféra dolgozói februárban egységesen lépnek sztrájkba.

R. Zs.

Kongresszusi összefoglaló

a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége Kongresszusának beszámolójából és határozati javaslataiból

1. A Művészeti Szakszervezetek Szövetsége (MSZSZ) álláspontja szerint az államnak kötelezettsége – az Alkotmány alapján – az anyagi eszközök mellett, jogi eszközökkel is támogatni a művészeti élet szabadságát, többek között annak érdekében, hogy az érdeklődő közönség hozzáférjen azokhoz az értékes alkotásokhoz, előadásokhoz is, amelyek kommersz piaci körülmények között esélyhez sem jutnak.

A Szövetség kiemelkedően fontos eredménynek, és a művészetről szóló jogalkotás meghatározó jelentőségű eseményének tekinti az egyszerűsített közteherviselési hozzájárulásról (ekho) szóló törvény megszületését.

E törvényben a jogalkotó egyértelműen megfogalmazta többek között azt, hogy az Országgyűlés kötelezettsége a művészeti élet szabadsága megvalósulásának előmozdítása, továbbá elismerte e célnak a megvalósítása érdekében közreműködő személyek - azaz a művészek - tevékenysége sajátosságainak létezését. Az ekho törvény bevezető sorai azt is rögzítik, hogy a művészek számára a kedvezményeket – jelen esetben a közteherviselés körében – az Országgyűlés alkotmányos és társadalompolitikai célkitűzéseinek érvényesítése érdekében biztosítja.

Az ekho törvény elfogadásával a jogalkotó – a művészeti élet szabadságát elősegítve – a művészek és a művészek foglalkoztatói számára a közteherviselés körében alkotott jogi eszközt.

Az MSZSZ további lépésként szükségesnek tartja a művészetre vonatkozó állami szerepvállalás, az ún. nemzeti alapintézmények körének jogi meghatározását, a művészeti intézmények és a művészek sajátos tevékenységét, foglalkoztatási feltételeit és annak feltételrendszerét szabályozó, a művész jogállást is magába foglaló művészeti törvény megalkotását.

Szintén kezdeményezi a társasági adóról szóló törvény módosítását, melynek eredményeként a művészeti intézmények, szervezetek – hasonlóan a filmes vállalkozásokhoz – bevételeik arányában új forráshoz juthatnának azáltal, hogy az őket támogató gazdasági társaságok a támogatással együttesen adókedvezményt élveznének.

A Művészeti Szakszervezetek Szövetsége ezzel együttesen támogat minden olyan kezdeményezést, amely a fenti célokat bármely ütemezésben, vagy részletszabályozásban kíván megvalósítani.

2. Az MSZSZ tiltakozik a művészek, művészeti munkavállalóinak egzisztenciális fenyegetettsége ellen. Kollégáink maradandó alkotásaikkal, előadásaikkal, művészeti nevelő munkájukkal felbecsülhetetlen értékeket adnak a jelen és az utókornak.

Véleményünk szerint ez a fenyegetettség gyakran nem elsődlegesen, vagy egyáltalán nem a költségvetési helyzet, hanem – különösen a munkaerő túlkínálat és munkanélküliség miatt nehezen védhető területeken és foglalkoztatóknál – a foglalkoztatói pozícióelőnyvel való visszaélés eredménye.

Sajnálatos módon, a művészeti területen a munkaadók, foglalkoztatók egy része jelenleg még – az európai uniós gyakorlattól teljesen eltérően – semmilyen módon nem vesz részt a társadalmi párbeszéd folyamatában, nem működik együtt a szakszervezetekkel, így kollektív szerződések sem jönnek létre.

Emellett a munkaadók ritkán tömörülnek munkaadói szövetségekbe, ezért az ún. ágazati kollektív szerződések (megállapodások) megkötése rendre meghiúsul.

A Művészeti Szakszervezetek Szövetsége és tagszakszervezetei kiemelkedően fontosnak tartják a társadalmi párbeszéd intézményét, a munkaadókkal történő együttműködést, és változatlanul készek az ilyen együttműködésre, párbeszédre.

3. A Szövetség felkéri az érintett kormányzati szerveket, hogy kezdjenek mielőbb egyeztetést, az ún. művész szakmai nyugdíjra vonatkozó kormányzati elképzelésekről.

Az MSZSZ elfogadhatatlannak tartja azt az eljárást, amelynek során a döntések az érintettek véleményének, álláspontjának ismerete hiányában alakulnak ki.

4. Az MSZSZ kiemelkedő fontosságot tulajdonít a szerzői, előadóművészi és az ún. szomszédos jogok védelmének.

A Szövetség elutasít minden olyan törekvést, amely a szerzői és szomszédos jogokat, azok védelmét, és ez által a művészek jogdíjának jogi alapját kérdőjelezi meg.

A Művészeti Szakszervezetek Szövetsége a leghatározottabban tiltakozik az Európai Bizottság azon ajánlás-tervezete ellen, amely – teljesen figyelmen kívül hagyva az európai művészeket képviselő számtalan szakszervezeti, szakmai és más szerzői jogvédő szervezet egyöntetű tiltakozását, és egyben engedve az informatikai ipari lobbizás csoportoknak – félrevezető és alaptalan indokokkal kívánja megszüntetni, az ún. üres hordozók után fizetendő jogdíjat.

A Szövetség felkéri a magyar kormányt arra, hogy ne támogassa ezt a művész és kultúra ellenes javaslatot.

5. A Szövetség üdvözli az UNESCO Kulturális Kifejezés Sokszínűségéről szóló Nemzetközi Egyezményt, és köszöni a magyar kormányt, a kulturális kormányzatnak, a Magyar Kollégiónak, és valamennyi, az egyezmény sikeréért tevékenykedő szervezetnek és kollégának a tevékenységét.

A kongresszus felkéri a kulturális kormányzatot arra, hogy tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a magyar Országgyűlés mielőbb ratifikálja az egyezményt.

A Művészeti Szakszervezetek XVII. Kongresszusa

Budapest, 2006. november 23.